

PS-I.431.1.22.2025

PROTOKÓŁ

KONTROLI KOMPLEKSOWEJ

przeprowadzonej

w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Otyniu, Niedoradz ul. Kochanowskiego 8a.

Działając na podstawie art. 22 pkt. 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2024 r., poz.1283 ze zm.) oraz przepisów rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2285).

Zespół inspektorów w składzie:

- 1. Małgorzata Rodak** – inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego 143-1/2025 z 13 maja 2025 r. – *przewodnicząca zespołu inspektorów*;
- 2. Krzysztof Frisoli** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadający upoważnienie Wojewody Lubuskiego Nr 143-2/2025 z 13 maja 2025 r. – *członek zespołu inspektorów*;
- 3. Teresa Ozimek** – starszy inspektor wojewódzki w Wydziale Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim, posiadająca upoważnienie Wojewody Lubuskiego 143-3/2025 z 13 maja 2025 r. – *członek zespołu inspektorów*;

przeprowadził, w okresie od 22 maja 2025 r. do 22 lipca 2025 r., kontrolę kompleksową w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Otyniu z siedzibą w Niedoradzu (w dalszej części protokołu zwanego Ośrodkiem), w obszarze organizacji i funkcjonowania jednostki wiążącego się z realizacją zadań określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Celem kontroli było podniesienie jakości świadczonych usług.

Czynności kontrolnych w siedzibie jednostki dokonano 22 maja 2025 r. w obecności pani Urszuli Fabickiej Kierownika Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu.

Starszy inspektor wojewódzki Teresa Ozimek była nieobecna w trakcie czynności prowadzonych w jednostce.

Ocenie poddano zagadnienia:

1. Pomoc finansowa na rzecz klientów pomocy społecznej;
2. Usługi opiekuńcze, usługi sąsiedzkie, specjalistyczne usługi opiekuńcze;
3. Wsparcie udzielane z powodu bezradności opiekuńczo wychowawczej i prowadzeniu gospodarstwa domowego;
4. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych;
5. Działania podejmowane na rzecz osób opuszczających placówki penitencjarne;
6. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

7. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym;
8. Warunki do realizacji zadań.

Do oceny powyższych zagadnień przyjęto:

- analizę złożonych wniosków oraz akt świadczeniobiorców;
- analizę uchwał samorządu regulujących zakres przyznawania świadczeń w ramach obszaru pomocy społecznej (...);
- analizę dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Ośrodka;
- analizę zakresu udzielanego wsparcia pod względem adekwatności do potrzeb klientów o ograniczonej samodzielności;
- analizę akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych pod względem wymaganych kwalifikacji wskazanych w ustawie;
- analizę wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych;
- ocenę warunków lokalowych;
- analizę dokumentów udostępnionych kontrolującym w toku czynności dokonanych w siedzibie jednostki oraz dokumentację przekazaną przez Kierownika Ośrodka, pocztą e-PUAP.

Przed przystąpieniem do kontroli, Zespół inspektorów złożył pisemne oświadczenia, o braku okoliczności, uzasadniających wyłączenie od udziału w niniejszej kontroli.

[akta kontroli str. 1-21]

Dokonano na tej podstawie następujących ustaleń:

Ad. 1. Pomoc finansowa na rzecz klientów pomocy społecznej.

a) Zasiłek stały

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 19 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 37 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej lub osobie pozostającej w rodzinie – niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na 31.12.2024 r. z zasiłków stałych korzystało 29 osób. Na dzień kontroli – zasiłki stałe z tytułu niepełnosprawności pobierało 21 osób (z wyłączeniem osób z zaburzeniami psychicznymi).

Analizie poddano wybrane losowo - z przedstawionej listy - akta 5 osób (tj. 24% dokumentacji osób korzystających z zasiłków stałych) pod kątem pełnego rozeznania ich potrzeb. Osoby objęte tą formą wsparcia legitymowały się znacznym stopniem niepełnosprawności (2 osoby) lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (3 osoby). Osoby posiadające orzeczenia o niepełnosprawności miały wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. Ponadto, osoby z niepełnosprawnością w stopniu

znacznym miały wskazania do stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek stały. Dostosował wsparcie do indywidualnych potrzeb klienta.

Zespół kontrolny ustalił, że klienci, których akta poddano kontroli, to osoby w wieku: 48 - 63 lata, objęte ubezpieczeniem zdrowotnym. Cztery osoby prowadziły jednoosobowe gospodarstwa domowe, jedna - mieszkała z członkiem rodziny.

W wywiadach środowiskowych w planie pomocy w pozycji inne formy wsparcia pracownicy socjalni dokonywali wpisów o działaniach podejmowanych na rzecz klienta w ramach pracy socjalnej tj. rozmowy z klientem nt. zachowania abstynencji, higieny, motywowania do leczenia, informowali o możliwości wsparcia przez inne instytucje, potrzebie złożenia kolejnego wniosku w sprawie ustalenia stopnia niepełnosprawności.

W zależności od sytuacji klienci otrzymywali dodatkową pomoc, m.in. świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności z programu Posiłek w szkole i w domu, pomocy żywnościowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową, żywności ze sklepu Dino w ramach umowy z PCK, zasiłek celowy na pokrycie części lub całości kosztów leków i leczenia, zasiłek celowy na zakup żywności, specjalny zasiłek celowy na zakup opatu, specjalny zasiłek celowy na zakup środków czystości i artykułów higienicznych.

[akta kontroli str. 59-102;169-282;1035-1037]

Zadanie realizowane bez uchybień.

b) Zasiłek okresowy

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 4 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 38 ust. 1 pkt 1 i 2 cyt. ustawy – świadczenie przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego: osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; oraz rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny. Na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym – zgodnie z art. 45 ust. 1 pkt 1 cyt. ustawy – świadczona jest praca socjalna.

Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. z zasiłków okresowych korzystało 37 rodzin, w tym z tytułu bezrobocia 22 rodziny. Odsetek osób korzystających z zasiłków okresowych z tytułu bezrobocia w stosunku do wszystkich osób pobierających zasiłek okresowy wynosił 59,45%.

Na dzień kontroli, świadczenie było pobierane przez 15 osób/rodzin.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 – 43 osoby pobierające zasiłek okresowy, w tym 21 z tytułu bezrobocia;

- 2022 – 41 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 18 z tytułu bezrobocia;
- 2021 – 46 osób pobierających zasiłek okresowy, w tym 26 z tytułu bezrobocia;

Na podstawie przedstawionej informacji nt. świadczeniobiorców zasiłku okresowego wynika, że 7 osób z pośród 15 – objętych było wsparciem Ośrodka, w przedziale czasu od 10 do 21 lat, pozostałe 8 osób, w przedziale od 0 do 9 lat, z czego 1 osoba po raz pierwszy zgłosiła się o pomoc do Ośrodka w 2025 r. Odsetek beneficjentów którzy długotrwale korzystają z pomocy Ośrodka wynosi 46,66%.

Wszystkie osoby wykazane na liście były w wieku produkcyjnym w przedziale wieku od 38 do 64 lat.

Kontroli poddano - losowo wybranych 5 teczek klientów, którym w badanym okresie przyznano zasiłek okresowy z powodu bezrobocia - co stanowi 33,33% wszystkich decyzji wydanych w powyższym zakresie.

Wszystkie osoby, którym przyznano zasiłek okresowy spełniały kryterium dochodowe i prowadziły samodzielnie gospodarstwo domowe - wysokość przyznanych świadczeń wynosiła odpowiednio 305,00 zł., 3 x 505,00 zł., 255,00 zł.;

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala ośrodek pomocy społecznej na podstawie okoliczności sprawy.

Kontrolujący – na podstawie analizy udostępnianych akt - ustalili, że zasiłek okresowy najczęściej był przyznawany na okres od 2 do 5 miesięcy.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek okresowy w formie świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.

W badanym okresie poza świadczeniem w formie zasiłku okresowego, klienci uzyskali dodatkową pomoc w formie zasiłków celowych na zakup posiłku lub żywności w ramach rządowego programu Posiłek w szkole i w domu, oraz w formie zasiłku celowego na zaspokojenie bieżących potrzeb.

Podejmowane działania w ramach pracy socjalnej obejmowały między innymi:

- trening ekonomiczny (analiza potrzeb i wydatków klienta);
- motywowanie do podjęcia zatrudnienia;
- ustalenie zasad dalszej współpracy;
- przedstawienie wachlarza uzyskania pomocy z tuł. Ośrodka;
- pomoc żywnościowa w ramach umowy z PCK;
- motywowano do kontynuacji leczenia;
- proponowano spotkanie z psychologiem;
- rozmowa nt. aktualnej sytuacji klienta.

Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, oraz wydania decyzji administracyjnej.

W poddanej kontroli dokumentacji -osób korzystających z zasiłków okresowych, zachowane były terminy określone przepisami (data: sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, wydania decyzji administracyjnej).

Nie wszystkim decyzjom nadawany był rygor natychmiastowej wykonalności. Rygor natychmiastowej wykonalności był nadawany – przeważnie - decyzjom

zabezpieczającym potrzeby żywieniowe. Decyzje dostarczane były za zwrotnym potwierdzeniem odbioru. Pomoc przyznawana była na wniosek.

Zdaniem zespołu kontrolnego Ośrodek nie wykorzystywał w pełni dostępnych metod pracy socjalnej, w formie kontraktów socjalnych - zmierzających do przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej osoby lub rodziny poprzez aktywizację zawodową. Co potwierdza skontrolowana dokumentacja - żadna z osób, której dokumentację poddano kontroli nie miała zawartego kontraktu socjalnego.

Praca socjalna

Zgodnie z art. 45 ustawy o pomocy społecznej praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Prowadzona jest z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej i nie zależy od ich dochodu. W ustawie o pomocy społecznej (art. 119) praca socjalna wymieniona jest na pierwszym miejscu szczególnych zadań pracownika socjalnego.

Na dzień kontroli pracę socjalną w środowisku realizowało 3 pracowników socjalnych.

W 2024 r. pracę socjalną w terenie realizowało 3 pracowników socjalnych.

Pomoc udzielana w postaci pracy socjalnej w 2024 r. świadczona była 31 rodzinom, u żadnej rodziny **nie była świadczona pomoc wyłącznie w postaci pracy socjalnej.**

Na jednego pracownika socjalnego przypadało średnio 10,33 środowisk.

Na przestrzeni lat 2024-2021 występuje niski odsetek udzielonego wsparcia wyłącznie w postaci pracy socjalnej w stosunku do udzielonego wsparcia:

- w 2024 – 0 %
- w 2023 – 5,4 %
- w 2022 – 0 %
- w 2021- 0 %

Prowadzona praca socjalna nie była ukierunkowana i należycie dokumentowana.

Praca socjalna - prowadzona w badanym okresie - nie była odpowiednio dokumentowana, co znacznie utrudnia ocenę jej zakresu, przebiegu oraz skuteczności.

W jednym przypadku beneficjent pomocy społecznej korzystał z pomocy Ośrodka już od 21 lat, co może świadczyć o:

- uzależnieniu się od pomocy społecznej;
- niewystarczającej skuteczności dotychczasowych działań pomocowych.

Nie wykorzystywano kontraktu socjalnego jako narzędzia pracy socjalnej

Praca socjalna może być prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny lub projekt socjalny.

Z danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 za 2024 r. wynika, że Ośrodek w 2024 r. nie zawarł żadnego kontraktu socjalnego. W pozostałych latach statystyka ta wyglądała następująco:

- 2023 – 3 kontrakty socjalne część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2022 – 14 kontraktów socjalnych część A, 0 kontraktów socjalnych część B;
- 2021 – 11 kontraktów socjalnych część A, 2 kontraktów socjalnych część B;

[akta kontroli str. 269-282;478-748;]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje podjęcie szerszych działań wobec długoletnich beneficjentów pomocy społecznej w wieku produkcyjnym. Częstsze wykorzystywanie narzędzia jakim jest kontrakt socjalny w pracy socjalnej. Ponadto wskazanym byłoby uszczegółowienie działań podejmowanych w ramach prowadzonej pracy socjalnej oraz monitoring i ewaluacja jej skuteczności.

c) Zasiłek celowy, w tym specjalny zasiłek celowy.

Zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 5 ustawy o pomocy społecznej – przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. W myśl art. 39 ust. 1 i 2 cyt. ustawy – w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej może być przyznany zasiłek celowy. Świadczenie może być przyznane w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, wyrobów medycznych i leczenia, ogrzewania, w tym opatu, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W myśl art. 40 ust. 1 cyt. ustawy - zasiłek celowy może być przyznany również osobie albo rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego. W myśl art. 41 ust. 1 cyt. ustawy - w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości nieprzekraczającej odpowiednio kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub rodziny, który nie podlega zwrotowi.

Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków celowych.

Wg danych ujętych w sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na 31.12.2024 r. z zasiłków celowych korzystało 106 osób, w tym 46 osób ze specjalnego zasiłku celowego. Średnia kwota zasiłku celowego wynosiła 967,43 zł, a specjalnego zasiłku celowego - 539,78 zł.

Analizie poddano wybrane losowo - akta 5 osób, którzy w okresie objętym kontrolą otrzymali zasiłek celowy lub specjalny zasiłek celowy. Były to osoby w przedziale wiekowym od 46 do 62 lat. 3 osoby pozostawały i prowadziły gospodarstwo domowe z innymi członkami rodziny, 2 - prowadziły jednoosobowe gospodarstwa domowe. 2 osoby otrzymały specjalny zasiłek celowy z uwagi na przekroczenie kryterium dochodowego. W obu przypadkach zasiłki były przeznaczone na częściowe pokrycie kosztów leczenia lub leków. Zasiłki celowe zostały przyznane na zakup opatu (3 osoby).

Wysokość przyznanych zasiłków wynosiła odpowiednio 3 x 500 zł, 1x 250 zł, 2 x 1000 zł. Jedna osoba - w badanym okresie - otrzymała dwa specjalne zasiłki celowe w wysokości po 1.000 zł.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że nie odmówiono wsparcia w formie zasiłku celowego. W 2024 r. na ten cel - w budżecie - zaplanowano środki w wysokości 65.000,00 zł podczas gdy wykonanie wyniosło 38.929,94 zł. Na 2025 r. na ten cel zabezpieczono środki w wysokości 65.000,00 zł.

Ośrodek udzielał dodatkowej pomocy osobom pobierającym zasiłek celowy. Dostosował wsparcie do indywidualnych potrzeb klienta.

W zależności od sytuacji klienci otrzymywali dodatkową pomoc, m.in. świadczenia pieniężne na zakup posiłku lub żywności z programu Posiłki w szkole i w domu, pomocy żywnościowej w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową, żywności ze sklepu Dino w ramach umowy z PCK, zasiłek okresowy z tytułu bezrobocia lub długotrwałej choroby.

Zachowane były terminy określone przepisami dotyczące sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego w miejscu zamieszkania, oraz wydania decyzji administracyjnej.

W poddanej kontroli dokumentacji -osób korzystających z zasiłków celowych, zachowane były terminy określone przepisami (data: sporządzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego, wydania decyzji administracyjnej).

W jednym przypadku błędnie określono datę wpływu podania o pomoc do Ośrodka.

[akta kontroli str. 269-282; 912-1030]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolujących sugeruje jednak dbałość nad rejestracją korespondencji przychodzącej.

Ad. 2. Usługi opiekuńcze, usługi sąsiedzkie, specjalistyczne usługi opiekuńcze.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej (art. 50) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania mogą być przyznane w formie usług sąsiedzkich. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację i w miarę możliwości kontakty z otoczeniem. Usługi sąsiedzkie obejmują pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczno-pielęgnacyjną, przez którą należy rozumieć formy wsparcia niewymagające specjalistycznej wiedzy i kompetencji, oraz, w miarę potrzeb i możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Do oceny zagadnienia przyjęto:

- zapisy Uchwały Rady Gminy w Otyniu w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyjątkiem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zmiany uchwały;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli m.in.: podania, oświadczenia, decyzje administracyjne.

Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Nie świadczy pomocy w formie specjalistycznych usług opiekuńczych oraz usług sąsiedzkich.

Przyznanie pomocy w formie usług opiekuńczych realizowane było w oparciu o zapisy Uchwały Nr XX.16.2016 Rady Gminy w Otyniu z dnia 18 marca 2016 r. w sprawie określenia szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyjątkiem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz zmiany Uchwały Nr LVIII.12.2023 Rady Miejskiej Otyń z dnia 9 marca 2023 r.

Koszt 1 godziny usług opiekuńczych w 2024 r. i 2025 r. to kwota 20,00 zł.

W sprawozdaniu resortowym MRiPS-03 na dzień 31.12.2024 r. Ośrodek wykazał, że usługi opiekuńcze były świadczone 5 osobom. Z przedstawionej kontrolującym pisemnej informacji wynika, że w kontrolowanym okresie z usług opiekuńczych korzystało 9 osób, Natomiast na dzień kontroli było to 5 osób, z ustnych wyjaśnień Kierownika wynika - że 2 osoby zmarły, a 2 zamieszkały w DPS. Z usług sąsiedzkich, ani specjalistycznych usług opiekuńczych nie korzystała żadna osoba z powodu braku zainteresowania tą formą pomocy.

Analizie poddano 5 teczek klientów (56%), które w badanym okresie korzystały z usług opiekuńczych.

Klienci to osoby w wieku 66 – 91 lat. Dokumentacja zgromadzona w sprawie wskazuje na potrzebę przyznania wsparcia w formie usług opiekuńczych.

W przedłożonych aktach znajdują się orzeczenia Powiatowych Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności wraz ze wskazaniem określonymi w pkt.6 i 7 w zakresie korzystania z systemu środowiskowego wsparcia tj. korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych, a także stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji (3 osoby), zaświadczenia o stanie zdrowia (2 osoby).

Usługi opiekuńcze przyznane były na wniosek klientów na czas nieokreślony.

Osoby miały własne świadczenia emerytalne (4 osoby), zasiłek stały (1 osoba). Ponościły częściową odpłatność za realizowane usługi, stosownie do warunków zawartych w cyt. Uchwale oraz zgodnie z tabelą odpłatności.

W przypadku zmiany wysokości dochodu Ośrodek wydawał decyzję zmieniającą.

W decyzjach nie określono całkowitego kosztu usług realizowanych w danym miesiącu.

Zakres przyznanych usług był dostosowany do indywidualnych potrzeb klienta.

Usługi nie są realizowane/zapewniane w dni wolne od pracy – osoby miały zapewnione wsparcie członków rodziny.

Klienci prowadzili jednoosobowe gospodarstwa domowe; 2 osoby mieszkały z członkiem rodziny, 3 - miały wsparcie członków rodziny mieszkających oddzielnie. Osoby korzystające z tej formy wsparcia miały znacznie, bądź całkowicie ograniczoną zdolność samodzielności, w tym 2 osoby były leżące, 3 osoby poruszały się przy pomocy balkonika lub wózka inwalidzkiego. Przyznany zakres usług klientowi wynikał z dokumentu pn. „Indywidualny zakres usług” opatrzony datą i pieczęcią pracownika socjalnego, podpisany przez klienta.

W wywiadach środowiskowych pracownik socjalny odnotował rodzaje wsparcia jakiego

udzielał klientom. Przebieg pracy socjalnej oraz działania podejmowane na rzecz klienta odnotowywane były w kartach pracy socjalnej (prowadzonych elektronicznie). Prowadzony jest nadzór nad realizacją usług a ustalenia odnotowane w Protokołach kontroli usług opiekuńczych. Protokoły podpisane są przez pracownika socjalnego i zaparafowane przez klienta.

Pracownik socjalny w sprawach klientów m.in. – utrzymywał kontakt z członkami ich rodzin w sprawach zapewnienia wsparcia w dni wolne od pracy, odwiedzin członka rodziny mieszkającego oddzielnie, pomagał w wypełnieniu wniosku w celu ustalenia stopnia niepełnosprawności.

Decyzje administracyjne wydane w sprawie przyznania świadczenia w formie usług opiekuńczych nie miały określonej liczby dni usług, godzin usług (4 na 5 skontrolowanych). Z tego powodu decyzje nie były dostatecznie czytelne.

Klienci korzystali z usług: 5 dni w tygodniu po 1 godzinie (3 osoby), 5 dni w tygodniu po 3 godziny (1 osoba), 5 dni w tygodniu po 2 godziny (1 osoba).

Klienci w zależności od potrzeby otrzymywali dodatkową pomoc w formie m.in.: wsparcia Asystenta Osobistego Osoby z Niepełnosprawnościami, uczestnictwa w zajęciach w Domu Opieki w Modrzycy a także sprzętu rehabilitacyjnego tj. materac oraz prześcieradło antyodleżynowe.

Ośrodek zatrudnia opiekunkę w ramach umowy o pracę.

Zespół kontrolny ustalił, że Ośrodek zatrudnia jedną opiekunkę w ramach umowy o pracę. Opiekunka prowadzi karty pracy opiekunki domowej, w których określana jest data, czas i liczba godzin usług opiekuńczych. Wykonanie usługi potwierdzane jest podpisem podopiecznego bądź jego przedstawiciela ustawowego i zatwierdzone przez pracownika socjalnego.

[akta kontroli str.103-166; 265-268; 269-282; 451-458;1038-1042]

Zadanie realizowane bez uchybień. Sugeruje się w decyzjach przyznających świadczenie zawierać informacje o liczbie godzin, dni i kwocie usług, rozważenie możliwości realizacji usług w dni wolne od pracy.

Ad. 3. Wsparcie udzielane z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

To jedna z przesłanek uzasadniających przyznanie pomocy określona zapisami art. 7 ustawy o pomocy społecznej. Ma zastosowanie w szczególności do rodzin niepełnych i wielodzietnych. W systemie pomocy społecznej pojęcie bezradności wiąże się z faktyczną bezradnością danej osoby, czyli brakiem umiejętności w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb swoich i swoich najbliższych.

Ośrodek udziela wsparcia rodzinom z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, w tym szczególnie w rodzinach niepełnych i wielodzietnych.

Według danych przedstawionych w sprawozdaniu MRIPS-03 wg stanu na 31.12.2024 r. – bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa

domowego była powodem przyznania pomocy w stosunku do 13 rodzin, w tym 8 niepełnych i 3 wielodzietnych.

Na przestrzeni lat statystyka ta przedstawiała się następująco:

- 2023 r. – 13 rodzin, w tym 7 rodzin niepełnych i 2 rodziny wielodzietne;
- 2022 r. – 17 rodzin, w tym 13 rodzin niepełnych i 5 rodzin wielodzietnych;
- 2021 r. – 29 rodzin, w tym 20 rodzin niepełnych i 8 rodzin wielodzietnych.

Na podstawie przedstawionego przez Kierownika Ośrodka wykazu osób korzystających z pomocy z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, Zespół kontrolny ustalił, że – na dzień kontroli – z pomocy Ośrodka korzystało 12 rodzin, w tym 8 niepełnych, 1 wielodzietna, 1 rodzina tworzyła zarówno rodzinę wielodzietną jak i niepełną. Dzieci - z dwóch rodzin - zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Wszystkim rodzinom świadczone prace socjalną, wszystkie objęto również pomocą finansową Ośrodka w postaci zasiłku celowego, specjalnego zasiłku celowego, zasiłku okresowego lub finansowania posiłku w szkole w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu”. 5 rodzin objętych było wsparciem asystenta rodziny, w żadnej nie prowadzono procedury „Niebieskiej Karty”, 2 rodziny były nadzorowane przez kuratorów sądowych.

Kontrolujący zbadali akta 5 rodzin korzystających – na dzień kontroli - ze wsparcia Ośrodka w tym zakresie, objętych wsparciem asystenta rodziny (co stanowi 41,66 % dokumentacji rodzin objętych wsparciem w tym zakresie).

Były to osoby w przedziale wiekowym od 38 do 47 lat.

Zidentyfikowane przyczyny bezradności rodzin to przede wszystkim:

- samotne rodzicielstwo - rodzina niepełna;
- wielodzietność;
- problemy zdrowotne - upośledzenie umysłowe, niepełnosprawność;
- problemy finansowe – bezrobocie;
- niskie kompetencje opiekuńczo – wychowawcze, niezaradność rodzicielska;
- uzależnienie alkoholowe;

Nie jest możliwa ocena współpracy pomiędzy asystentem rodziny, a pracownikiem socjalnym.

Wszystkie rodziny, których dokumentacja została poddana kontroli były objęte wsparciem asystenta rodziny.

Z przedłożonej - przez Kierownika Ośrodka - informacji wynika, że cyt. „Asystent rodziny i pracownik socjalny współpracują w ramach podejmowania działań na rzecz rodziny, asystent ma informować pracownika socjalnego o trudnych obszarach pracy z rodziną. W sytuacjach pilnych, a w szczególności kiedy zagrożone jest dobro dziecka asystent rodziny niezwłocznie informuje pracownika socjalnego.”

Powyższe oświadczenie jest niemożliwe do zweryfikowania z uwagi na brak stosownych dokumentów, potwierdzających współpracę asystenta z pracownikiem socjalnym.

Ponadto nie jest możliwe określenie częstotliwości wizyt w środowisku w rodzinach borykających się z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, gdyż Ośrodek nie prowadzi żadnego rejestru wyjść służbowych ani rejestru prowadzonej pracy socjalnej.

[akta kontroli str. 269-282; 749-911]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje prowadzenie rejestru wyjść służbowych oraz prowadzonej pracy socjalnej. Dodatkową sugestią Zespołu jest prowadzenie dokumentacji dot. współpracy pomiędzy pracownikiem socjalnym a asystentem rodziny.

Ad. 4. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób bezdomnych.

Zgodnie z art. 48 u.o.p.s. osoba lub rodzina ma prawo do schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania, jeżeli jest tego pozbawiona. Zadania te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt 3 ustawy – należą do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Wymienione potrzeby stanowią minimum egzystencji, a Gmina zobowiązana jest zapewnić je każdej osobie tego pozbawionej. Obligatoryjne formy zapewnienia schronienia i zasady ich udzielania, zostały określone w przepisie art. 48a ust. 1–10 cyt. ustawy. Udzielanie schronienia – w myśl art. 48a cyt. ustawy – następuje przez przyznanie tymczasowego schronienia w noclegowni, schronisku dla osób bezdomnych, schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi oraz ogrzewalni. W związku z uzupełniającym się charakterem poszczególnych placówek i różnym zakresem świadczonych w nich usług, każda gmina powinna zapewnić możliwość udzielenia schronienia w każdej z form, nie tylko w zakresie wynikającym z rozeznaczonych potrzeb występujących w danym momencie na terenie gminy, ale także, biorąc pod uwagę potencjalne potrzeby, jakie mogą wystąpić, w tym zakresie w przyszłości. Gminy powinny się również wykazać gotowością do udzielania schronienia w tych formach.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- umowy o świadczenie usług tymczasowego schronienia;
- dane z rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Gmina - w ramach współpracy z organizacjami pozarządowymi - zabezpiecza tymczasowe schronienie w schronisku dla osób bezdomnych, w tym schronisku z usługami opiekuńczymi. Zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w placówkach dla osób bezdomnych regulują zapisy Uchwały Rady Miejskiej Otyń.

Gmina jest wpisana do Rejestru Wojewody Lubuskiego miejsc udzielania tymczasowego schronienia pod pozycją 82. W rejestrze odnotowano wpisy dotyczące 2 podmiotów.

W toku czynności kontrolnych Zespół kontrolny ustalił, że – w badanym okresie – Gmina Otyń podpisała 2 umowy na zabezpieczenia schronienia dla swoich mieszkańców:

- ze Stowarzyszeniem Markot w Lutynce (umowa z 02.12.2024 r.). Umowa dot. zabezpieczenia miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych w Lutynce na okres: 01.01.2025 r. – 31.12.2025 r.
- z Caritas Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej w Zielonej Górze (umowa 1/2024 z 02.12.2024 r.). Umowa dot. zabezpieczenia miejsc w formie Schroniska dla osób bezdomnych, w tym z usługami opiekuńczymi w Żukowicach (Ośrodek Aktywizujący dla bezdomnych mężczyzn) na okres: 01.01.2025 r. – 31.12.2025 r.).

Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za pobyt w schronisku dla osób bezdomnych oraz w schronisku dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi reguluje Uchwała nr XXXVII.58.2021 Rady Miejskiej Otyń z dnia 21.10.2021 r.

Ośrodek nie jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej, formach:

tj. noclegowni oraz ogrzewalni. Tym samym, świadczone usługi nie zawsze mogą być dostosowane do występujących potrzeb osób bezdomnych z gminy Otyń.

Ośrodek nie zapewniał osobom bezdomnym tymczasowego schronienia w placówkach dla osób bezdomnych - brak osób bezdomnych.

Ośrodek - według danych ujętych w sprawozdaniu MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r., oraz na dzień kontroli nie udzielił pomocy z tytułu bezdomności żadnej osobie. Brak osób bezdomnych z gminy Otyń przebywających w placówkach dla osób bezdomnych oraz przebywających na terenie gminy.

[akta kontroli str.22-58; 269-282]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Brak zagwarantowania schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach.

Ad. 5. Działania podejmowane przez gminę na rzecz osób opuszczających placówki penitencjarne.

Zgodnie z art. 7 pkt. 12 u.o.p.s. - pomocy społecznej udziela się osobom i rodzinom z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Zadanie te – zgodnie z zapisem art. 17 ust. 1 pkt. 16a ustawy – należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- wybranych akt 4 klientów korzystających z pomocy z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- dokumenty udostępnione w toku kontroli.

Ośrodek zapewniał wsparcie osobom opuszczającym placówki penitencjarne stosownie do ich potrzeb. Wszystkie osoby były objęte pracą socjalną oraz świadczeniami pieniężnymi.

Ośrodek - według danych ujętych w sprawozdaniu MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r. udzielił pomocy z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego 3 osobom. Na dzień kontroli ww. pomoc została udzielona 4 osobom.

Do analizy – pod kątem pełnego rozeznania potrzeb klientów – pobrano dokumenty 4 osób tj. 100 % osób, którym udzielono wsparcia.

Zespół kontrolny ustalił, że pobierają oni świadczenie z pomocy społecznej w formie zasiłku okresowego z powodu trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego. Wszystkie osoby zarejestrowane są w powiatowym urzędzie pracy jako osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. 2 osoby podjęły zatrudnienie w centrum integracji społecznej oraz jednostce samorządowej.

Prowadziły samodzielnie gospodarstwo domowe, samodzielnie funkcjonujące w środowisku, w wieku 34 – 54 lat. 3 osoby utrzymywały kontakt z rodziną. Wszystkie osoby – po opuszczeniu placówek penitencjarnych - miały zabezpieczoną sytuację mieszkaniową.

Z analizy rodzinnych wywiadów środowiskowych wynika, że w ramach pracy socjalnej z osobami opuszczającymi placówki penitencjarne: były prowadzone rozmowy nt. sytuacji zdrowotnej oraz ich aktualnych problemów i potrzeb, rozmowy motywujące do podjęcia zatrudnienia, a także kierowanie do prac interwencyjnych i społeczno-użytecznych.

[akta kontroli str.22-58; 269-282; 1047-1048]

Zadanie realizowane bez uchybień.

Ad. 6. Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z art. 18 ust. 1 pkt 3, 5, 6 ustawy o pomocy społecznej oraz przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123) gmina powinna zapewnić wsparcie i rozwój różnych form oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Stosownie do zapisów ustawy o pomocy społecznej gmina powinna organizować i świadczyć specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, prowadzić i rozwijać infrastrukturę ośrodków wsparcia dla tej grupy. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zadaniem jednostki jest rozpoznanie potrzeb klienta i opracowanie indywidualnego planu pomocy (planu pracy socjalnej). Wsparcie udzielane klientowi jest uzależnione od stopnia jego potrzeb, uprawnień, zasobów i możliwości.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- wybranych akt 5 klientów z zaburzeniami psychicznymi pobierających zasiłek stały;
- sprawozdania resortowego MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdania resortowego MRiPS-06 stan na 31.12.2024 r.;
- danych Głównego Urzędu Statystycznego i Narodowego Funduszu Zdrowia za 2024 r.;
- dokumentów udostępnionych w toku kontroli.

Na koniec 2024 r. liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w gminie Otyń wynosiła - 346 (dane Lubuskiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia). Liczba osób leczonych z powodu zaburzeń psychicznych w stosunku do liczby mieszkańców gminy (7.113 osób – dane Głównego Urzędu Statystycznego na 31.06.2024r.) stanowiła ok. 4,86% populacji.

Na terenie miasta i gminy Otyń nie funkcjonuje ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – gmina będzie kierowała swoich mieszkańców do Powiatowego Ośrodka Wsparcia „Parasol” w Zielonej Górze.

Z ustnych wyjaśnień Kierownika Ośrodka wynika, że rodziny w których przebywają osoby z zaburzeniami psychicznymi, są informowane o możliwości uczestnictwa w zajęciach w Powiatowym Ośrodku Wsparcia „Parasol”, która zabezpiecza potrzeby mieszkańców powiatu zielonogórskiego w zakresie opieki nad osobami z zaburzeniami psychicznymi.

Powyższe znajduje odzwierciedlenie w rodzinnych wywiadach środowiskowych oraz prowadzonej pracy socjalnej. Na dzień kontroli, żadna osoba nie uczestniczyła w zajęciach ww. placówki. W przypadku zainteresowania klientów ww. formą wsparcia, transport na zajęcia zapewnia Powiatowy Ośrodek Wsparcia w Zielonej Górze.

Gmina Otyń nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Kierownik Ośrodka ustnie wyjaśniła, że nie są świadczone SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi z uwagi na brak zainteresowania mieszkańców tą formą wsparcia. Do Ośrodka – w badanym okresie – nie wpłynął żaden wniosek o przyznanie tej formy pomocy.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi z orzeczeniami o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym oraz znacznym są objęte pomocą w formie zasiłku stałego. Udzielana pomoc nie w każdym przypadku była dostosowana do sytuacji i potrzeb klienta.

Kontrolujący ustalili, że – na dzień kontroli – spośród 21 klientów pobierających świadczenie pieniężne w formie zasiłku stałego – 5 osób (tj. 24%) posiadało orzeczenia Powiatowych Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności z kodami chorobowymi 01-U, 02-P. 4 osoby posiadały orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym, 1 - w stopniu znacznym. Wszystkie osoby prowadziły samodzielne gospodarstwo domowe. Najmłodsza osoba na dzień kontroli – miała 27 lat, najstarsza 60 lat.

Zespół kontrolny przeanalizował dokumentację 5 świadczeniobiorców (tj. 100%) korzystających z zasiłków stałych. Z analizy dokumentów wynika, że w badanym okresie poza zasiłkiem stałym, osoby te otrzymały również zasiłek okresowy oraz zasiłek celowy na zakup żywności w ramach programu rządowego „Posiłek w szkole i w domu. 2 osoby pobierały zasiłek pielęgnacyjny, 1 - pomoc żywnościową ze sklepu DINO w ramach umowy Ośrodka z organizacją Polski Czerwony Krzyż (PCK).

Z kontrolowanej dokumentacji (orzeczenia o niepełnosprawności) wynika, że w przypadku 1 osoby występuje konieczność stałej lub długotrwałej opieki w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz korzystania ze wsparcia z systemu środowiskowego w samodzielnej egzystencji. Wszystkie osoby mają wskazania do korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych oraz rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki. 2 osoby wymagają uczestnictwa w terapii zajęciowej, 3 osoby zatrudnienia (praca w warunkach chronionych, z przeciwwskazaniami do ciężkiej pracy).

Wśród badanych, 1 osoba posiadająca znaczny stopień niepełnosprawności - w ocenie Ośrodka (adnotacja w aktach klienta) – w środowisku funkcjonuje prawidłowo. Nie wymaga pomocy osoby drugiej w codziennym funkcjonowaniu.

Praca socjalna była realizowana z wszystkimi klientami (poza 1 osobą, która jest hospitalizowana). W wywiadach środowiskowych, w zakładce praca socjalna / inne formy pomocy – pracownik socjalny wskazywał jako plan pracy m.in.: rozmowy nt. zdrowia oraz pokonywania trudności, propozycji udziału w zajęciach śds oraz wsparcia

ze strony asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej w ramach rządowego programu AOOD, motywowanie do leczenia oraz skorzystanie z propozycji w formie pomocy psychologicznej. W aktach klientów - mających wskazania do zatrudnienia (3 osoby)- brak adnotacji o podejmowanych działaniach w sprawie.

[akta kontroli str.169-212; 269-282; 1043-1046]

Zadanie realizowane bez uchybień. Zespół kontrolny sugeruje, by realizowana praca socjalna z klientem była adekwatna do jego rozpoznanych potrzeb (dot. zwłaszcza osób mających wskazania do zatrudnienia).

Ad. 7. Instytucjonalne formy pomocy świadczone osobom zależnym.

Kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, w tym domu, zgodnie z art. 17 ust. 1 pkt 16, należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Ustawodawca uwarunkował, tym samym, skierowanie osoby do domu pomocy społecznej od rozpoznania jej możliwości funkcjonowania we własnym środowisku, z wykorzystaniem innych form wsparcia. Postępowanie w sprawie skierowania do domu pomocy społecznej należy prowadzić bez zbędnej zwłoki, dla zapewnienia osobom wsparcia właściwego do ich potrzeb i bezpieczeństwa.

W czasie czynności kontrolnych zagadnienie badano również pod kątem zabezpieczenia potrzeb osób kierowanych do DPS przed umieszczeniem w placówce.

Do oceny tego zagadnienia przyjęto:

- sprawozdanie resortowe MRiPS-03 – stan na 31.12.2024 r.;
- sprawozdanie resortowe MRiPS-06 – stan na 31.12.2024 r.;
- wykaz osób przebywających w domach pomocy społecznej w latach 2024 – 2025 oraz na dzień kontroli;
- informacje Kierownika Ośrodka;
- dokumentację osób przebywających w DPS – analizie poddano dokumentację 5 osób (tj. 72%), które – w badanym okresie – przebywały w domu pomocy społecznej.

Gmina realizuje zadanie obowiązkowe w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.

Kontrolujący ustalili, że gmina ponosi odpłatność za pobyt swoich mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2024 r. wydatkowano na ten cel kwotę 473.914,71 zł, natomiast na 2025 r. zaplanowano 550.000,00 zł.

Zgodnie ze sprawozdaniem resortowym MRiPS-03 – stan na 31.12.2024 r. w domach pomocy społecznej przebywało 8 mieszkańców, za pobyt których częściową odpłatność ponosiła Gmina.

Gmina nie prowadziła postępowań w stosunku do osób zobowiązanych do ponoszenia odpłatności za członka rodziny umieszczonego w domu pomocy społecznej.

Z przekazanych kontrolującemu informacji wynika, że na dzień kontroli w domach pomocy społecznej przebywało 7 osób.

W 2024 r. wpłynęły 1wniosek o umieszczenie w domu pomocy społecznej. Na podstawie analizy rejestru wpływających spraw kontrolujący, nie stwierdzili odmów skierowania do placówki.

Zbadano dokumentację 5 klientów, którzy na dzień kontroli przebywali w dps. Klienci to osoby w wieku od 47 do 79 lat. Jedna osoba posiadała orzeczenie o niepełnosprawności w stopniu znacznym, trzy osoby - zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia, jedna - orzeczenie ZUS o całkowitej niezdolności do samodzielnej egzystencji.

Klienci kierowani byli do placówki na podstawie wniosku (3 osoby) lub Postanowienia Sądu o umieszczeniu bez zgody (2 osoby – całkowicie ubezwłasnowolnione). Decyzje o skierowaniu wydawane były w terminie miesiąca, natomiast decyzje o umieszczenie w placówce w okresie:

- jedenastu dni – 1 osoba;
- dwudziestu czterech dni – 1 osoba;
- dwudziestu dwóch dni – 1 osoba;
- dziewięciu miesięcy – 1 osoba;
- dwóch miesięcy – 1 osoba.

Zespół kontrolny ustalił, że 3 osoby zamieszkały w placówce w dniu wydania – przez PCPR - decyzji o umieszczeniu, natomiast dwie osoby - do 24 dni. Jedna osoba przed umieszczeniem w DPS przebywała w Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Ciborzu skąd została przewieziona do placówki. Pozostałe osoby – przed umieszczeniem w DPS- mieszkały z członkami rodziny, ze strony których miały zapewnione wsparcie i opiekę.

Trzy osoby posiadały rentę rodzinną, dwie korzystały z zasiłku stałego, pielęgnacyjnego. W wywiadach środowiskowych pracownik socjalny odnotowywał informacje o udzielanym wsparciu np. rozmowach wspierających, nawiązywanie kontaktu z rodziną, pomoc w skompletowaniu dokumentów, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny (wózek inwalidzki, balkonik).

[akta kontroli str. 269-450;1031-1034]

Zadanie realizowane bez uchybień. Sugeruje się - w przypadkach, gdzie jest to możliwe - prowadzenie postępowań w stosunku do osób/rodzin zobowiązanych do wnoszenia opłaty na rzecz członka rodziny umieszczonego w dps (art. 103 uops).

Ad. 8. Warunki do realizacji zadania.

Realizacja ustawowych zadań możliwa jest wyłącznie wtedy, gdy spełnione są wszystkie warunki. Ustawodawca zapewnił obowiązek zatrudnienia minimalnej liczby wykwalifikowanych pracowników socjalnych (art. 110 u.o.p.s) jako gwarancję odpowiedniej jakości usług i pracy socjalnej z osobą i/lub rodziną. Warunkiem realizacji zadań jest również możliwość zaproponowania klientowi adekwatnej do jego potrzeb oferty (poza wsparciem finansowym), czy możliwość przeprowadzenia z nim osobistej rozmowy, gwarantującej intymność, poszanowanie godności i zapewnienie poczucia bezpieczeństwa. Sprawną realizację zadań umożliwia również współpraca z innymi lokalnie działającymi podmiotami, tj. instytucjami i organizacjami pozarządowymi realizującymi zadania na rzecz określonych grup klientów i społeczności lokalnej.

Do oceny tego zagadnienia kontrolujący przyjęli analizę:

- dokumentacji, która reguluje funkcjonowanie i organizację Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu (statut, regulamin organizacyjny, upoważnienia Kierownika Ośrodka);
- akt osobowych kierownika i pracowników socjalnych;
- danych GUS w zakresie liczby mieszkańców gminy – stan na 30.06.2024 r.;
- sprawozdań resortowych MRiPS-03, MRiPS-06 stan na 31.12.2024 r.;
- oraz przeprowadzili oględziny obiektu oraz pomieszczeń ośrodka – korzystając z prawa nadanego w art. 126 pkt 2 ustawy o pomocy społecznej.

Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały i zarządzenia Burmistrza Gminy oraz Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Otyniu działa na podstawie Uchwały Nr X/51/90 Gminnej Rady Narodowej w Otyniu z dnia 28 lutego 1990 r. Uchwałą Nr XVIII/117/2004 Rady Gminy w Otyniu z dnia 30 czerwca 2004 r. przyjęto Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu. Uchwałą Nr V.36.2015 Rady Gminy w Otyniu z dnia 23 stycznia 2015 r. dokonano zmiany ww. uchwały dot. statutu ośrodka.

W Ośrodku obowiązuje Regulamin organizacyjny wprowadzony Zarządzeniem Kierownika Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu z siedzibą w Niedoradzu Nr GOPS.0012.2.2020 z dnia 01 kwietnia 2020 r.

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu posiada stosowne upoważnienie do wydawania decyzji administracyjnych m.in. w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy społecznej należących do właściwości gminy (Zarządzenie Nr RA.0050.62A.2024 Burmistrza Otynia z dnia 01 sierpnia 2024 r.).

Warunki lokalowe Ośrodka stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań oraz obsługi klienta. Ośrodek nie posiada barier architektonicznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Otyniu znajduje się w miejscowości Niedoradz, przy ul. Kochanowskiego 8a. Budynek parterowy, w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Podjazd do budynku dla osób z niepełnosprawnością ruchową jest odpowiednio oznakowany i widoczny. W budynku toaleta z udogodnieniami dla osób z niepełnosprawnościami. Do budynku przynależy również parking klientów ośrodka.

Warunki lokalowe ośrodka są dobre. Ośrodek dysponuje łącznie 6 pomieszczeniami, w tym: 1 pokój przeznaczony dla Kierownika Ośrodka, 2 pokoje przeznaczone dla pracowników socjalnych. Przyjęcia interesantów w pomieszczeniach pracowników socjalnych.

Ośrodek czynny jest w dni robocze w godzinach 7.00 – 15.00.

Ośrodek posiada wyodrębnione 3 rejony opiekuńcze.

W Ośrodku prowadzony jest Dziennik korespondencji przychodzącej i wniosków pisemnych. Nie jest prowadzony Rejestr ewidencji wizyt osobistych i telefonicznych, ponieważ po przyjęciu takiego zgłoszenia – ustalany jest kontakt osobisty pracownika socjalnego w miejscu zamieszkania klienta. Wyjścia w środowisko pracowników socjalnych są zgłaszane kierownikowi ośrodka.

Decyzje administracyjne przekazywane są świadczeniobiorcom pocztą – za zwrotnym potwierdzeniem odbioru lub odbierane osobiście w Ośrodku.

Wszyscy pracownicy Ośrodka mają możliwość skorzystania z porad radcy prawnego zatrudnionego w Urzędzie Miejskim w Otyniu, w godzinach jego urzędowania (osobiście, telefonicznie i e-mail). Klienci ośrodka mogą korzystać z poradnictwa prawnego ww. radcy – po wcześniejszym zgłoszeniu osobistym lub telefonicznym.

Na dzień kontroli Ośrodek spełniał określone zapisami ustawy o pomocy społecznej wskaźniki zatrudnienia pracowników socjalnych.

Realizację zadań gwarantuje zatrudnienie pracowników socjalnych w wymaganym ustawowo wymiarze posiadających odpowiednie przygotowanie do wykonywania zawodu, stale podnoszących kwalifikacje. Stan zatrudnienia pracowników socjalnych w ośrodku pomocy społecznej określa art. 110 ustawy o pomocy społecznej, który w ust. 11 stanowi, że: ośrodek pomocy społecznej zatrudnia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na 2.000 mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Ponadto ust. 12 wskazuje, że ośrodek pomocy społecznej musi zatrudniać w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych.

Na dzień kontroli Ośrodek zatrudniał 3 pracowników socjalnych w pełnym wymiarze czasu pracy. Każdy z pracowników socjalnych świadczy pracę socjalną i przeprowadza rodzinne wywiady środowiskowe poza siedzibą jednostki. Średnio na jednego pracownika socjalnego przypadało 2.371 mieszkańców (liczba mieszkańców ogółem – 7.113 – stan na 31.06.2024 r. dane GUS) oraz 10 środowisk objętych pracą socjalną (łącznie 31 rodzin objętych pracą socjalną wg sprawozdania MRiPS-03 stan na 31.12.2024 r.).

Kierownik Ośrodka nie posiada kwalifikacji określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Kwalifikacje osoby kierującej ośrodkiem pomocy społecznej określa art. 122 ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którym „osoby kierujące jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej są obowiązane posiadać co najmniej 3-letni staż pracy w pomocy społecznej oraz specjalizację z zakresu organizacji pomocy społecznej”.

W toku czynności kontrolnych ustalono, że Kierownik Ośrodka posiada wymagany 3-letni staż w pomocy społecznej. Zatrudniona w ośrodku od 01.07.1997 r.

W okresie 1997-2007 r. na stanowisku aspiranta pracy socjalnej (w 2004 r. dodano do zakresu czynności zadania - obsługa świadczeń rodzinnych i dodatków do tych świadczeń). W okresie 2007-2023 r. na stanowisku Inspektora świadczeń rodzinnych. W okresie 2023-2024 r. na stanowisku p.o. kierownika ośrodka. Od 01.08.2024 r. na stanowisku osoby kierującej ośrodkiem.

Kierownik ośrodka posiada ukończone: roczne dwu semestralne Studia podyplomowe w Wyższej Szkole Kształcenia Zawodowego we Wrocławiu oraz 30 godzinny Kurs w Centrum Doskonalenia Zawodowego w Warszawie – na kierunku: Organizacja i zarządzanie jednostkami pomocy społecznej.

Zgodnie z art. 122 ust. 3 cyt. ustawy o pomocy społecznej - szkolenie specjalizacyjne z zakresu organizacji pomocy społecznej mogą realizować jednostki prowadzące kształcenie lub doskonalenie zawodowe po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. **Wskazane placówki edukacyjne kształcące na ww. kierunku – nie znajdują się wykazie podmiotów, które uzyskały zgodę MRPiPS na prowadzenie szkolenia specjalizacyjnego z zakresu organizacji pomocy społecznej. Tym samym kierująca nie posiada wymaganych kwalifikacji określonych w ustawie o pomocy społecznej – w zakresie posiadania specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej.**

Pracownicy socjalni posiadają kwalifikacje określone w ustawie o pomocy społecznej.

Wymogi kwalifikacyjne pracowników socjalnych określa art. 116 i art. 156 ustawy o pomocy społecznej. Z akt osobowych pracowników socjalnych wynika, że wszyscy posiadają kwalifikacje wymagane na zajmowanym stanowisku.

Pracownicy socjalni – zgodnie z przepisami – otrzymują dodatek do wynagrodzenia za pracę w środowisku.

Zgodnie z art. 121 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej pracownikowi socjalnemu zatrudnionemu w pełnym wymiarze czasu pracy w samorządowych jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej, do którego podstawowych obowiązków należy świadczenie pracy socjalnej lub przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych poza siedzibą jednostki, przysługuje wypłacany co miesiąc dodatek do wynagrodzenia. W toku kontroli ustalono, że pracownicy socjalni świadczący – na dzień kontroli – pracę w środowisku otrzymują w/w dodatek.

Wszyscy – zatrudnieni w Ośrodku – pracownicy socjalni świadczący pracę nie podnosili kwalifikacji zawodowych. Nie uczestniczyli w szkoleniach merytorycznych.

Zgodnie z art. 119 ust. 2 pkt 6 ustawy o pomocy społecznej, pracownik socjalny obowiązany jest podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez udział w szkoleniach i samokształcenie. Z analizy akt osobowych wynika, że w badanym okresie żaden pracownik socjalny nie uczestniczył w szkoleniach merytorycznych, oraz nie zgłaszał kierownikowi ośrodka potrzeb w tym zakresie. Kierownik Ośrodka – w okresie objętym kontrolą – również nie uczestniczył ww. szkoleniach merytorycznych.

[akta kontroli str. 213-264; 269-282; 459-477]

Zadanie realizowane z uchybieniami. Kierownik ośrodka nie posiada wymaganych kwalifikacji określonych dla zajmowanego stanowiska. Pracownicy socjalni nie uczestniczyli w szkoleniach merytorycznych, nie podnosili swoich kwalifikacji zawodowych.

Wnioski:

1. Ośrodek realizuje wsparcie w formie usług opiekuńczych. Zakres usług opiekuńczych był dostosowany do indywidualnej potrzeby klienta.
2. Ośrodek w decyzjach administracyjnych przyznających pomoc w formie usług opiekuńczych nie określił liczby godzin świadczonych usług, ani dni w których pomoc jest zapewniana/ świadczona.
3. Ośrodek nie realizuje usług opiekuńczych w dni wolne od pracy. Zespół kontrolny

- sugeruje rozważenie możliwości realizacji usług w dni wolne od pracy.
4. Osobom korzystającym z zasiłku stałego Ośrodek udzielał pomocy adekwatnie do rozpoznanych potrzeb.
 5. Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków okresowych.
 6. Prowadzona praca socjalna nie była ukierunkowana i należycie dokumentowana.
 7. Nie wykorzystywano kontraktu socjalnego jako narzędzia pracy socjalnej
 8. Gmina realizuje obowiązkowe zadanie własne w postaci przyznawania i wypłacania zasiłków celowych.
 9. W jednym przypadku błędnie określono datę wpływu podania o pomoc do Ośrodka.
 10. Ośrodek realizuje wsparcie względem rodzin doświadczających bezradności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.
 11. Nie jest możliwa ocena współpracy pomiędzy asystentem rodziny a pracownikiem socjalnym.
 12. Ośrodek nie jest przygotowany do zapewnienia osobom bezdomnym tymczasowego schronienia we wszystkich, określonych w ustawie o pomocy społecznej formach.
 13. W okresie objętym kontrolą, brak osób korzystających z pomocy z powodu bezdomności.
 14. Ośrodek zapewniał wsparcie osobom opuszczającym placówki penitencjarne stosownie do ich potrzeb.
 15. Na terenie gminy Otyń nie funkcjonuje środowiskowy dom samopomocy.
W przypadku potrzeby – gmina kieruje osoby zainteresowane do Powiatowego Ośrodka Wsparcia w Zielonej Górze.
 16. Gmina nie realizuje zadania zleconego z zakresu administracji rządowej – organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Brak wniosków o tę formę pomocy.
 17. Gmina realizuje zadanie w zakresie kierowania do domu pomocy społecznej i ponoszenia odpłatności za pobyt mieszkańca gminy, w tym domu.
 18. Ośrodek nie prowadzi postępowań w stosunku do rodzin zobowiązanych do wnoszenia opłaty na rzecz członka rodziny umieszczonego w dps (art. 103 uops).
 19. Działalność Ośrodka regulują stosowne uchwały oraz zarządzenia Burmistrza Otynia i Kierownika Ośrodka.
 20. Warunki lokalowe Ośrodka są dobre. Stwarzają możliwości pełnej realizacji zadań.
Nie występują bariery architektoniczne.
 21. Ośrodek spełnia wymagany wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych.
 22. Kierownik Ośrodka nie posiada wymaganych na zajmowanym stanowisku kwalifikacji zawodowych.
 23. Pracownicy socjalni Ośrodka w badanym okresie nie podnosili kwalifikacji zawodowych poprzez udział w szkoleniach merytorycznych.

Wnioski wymienione w punktach 12, 22, 23 stanowią uchybienia.

Wnioski ujęte w punkcie 2, 3, 6, 7, 9, 11, 18 stanowią sugestię Zespołu Kontrolującego.

Za stwierdzone uchybienia odpowiedzialny jest Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu.

Na tym kontrolę zakończono.

O przeprowadzonej kontroli dokonano wpisu do książki kontroli znajdującej się w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Otyniu, pod pozycją nr 12.

POUCZENIE

Zgodnie z § 17 rozporządzenia Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej, Kierownik jednostki podlegającej kontroli może odmówić podpisania protokołu kontroli, składając, w terminie 7 dni od dnia jego otrzymania, wyjaśnienie przyczyn tej odmowy.

Ponadto dyrektorowi jednostki podlegającej kontroli przysługuje prawo zgłoszenia, przed podpisaniem protokołu kontroli, umotywowanych zastrzeżeń dotyczących ustaleń zawartych w protokole. Zastrzeżenia zgłasza się na piśmie do dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim w terminie 7 dni od dnia otrzymania protokołu kontroli.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do protokołu kontroli, termin odmowy podpisania protokołu wraz z podaniem jej przyczyn biegnie od dnia doręczenia kierownikowi jednostki podlegającej kontroli stanowiska dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Lubuskiego Urzędu Wojewódzkiego w Gorzowie Wielkopolskim wobec zastrzeżeń.

Niniejszy protokół kontroli sporządzono w 3 jednobrzmiących egzemplarzach, z których jeden przekazano Kierownikowi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Otyniu, drugi Burmistrzowi Otynia, trzeci pozostawiono w aktach Wydziału Polityki Społecznej LUW w Gorzowie Wielkopolskim.

Kontrolujący:

INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Małgorzata Rodak

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Teresa Ozimek

STARSZY INSPEKTOR WOJEWÓDZKI
w Oddziale Nadzoru i Kontroli
w Pomocy Społecznej
w Wydziale Polityki Społecznej

Krzysztof Frisoli

Kierownik Ośrodka:

Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy
Społecznej w Otyniu z siedzibą
w Niodoradzu

Urszula Fabicka

Gorzów Wielkopolski, dnia 29 lipca 2025 r.

Otyń, dnia 30 lipca 2025 r.